

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

KONSERVASYON UYGULAMALARI

Kitap Şifhanesi ve Arşiv Dairesi Başkanlığı

Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi

Umûmî Koleksiyon - 8069

Kur'ân-ı Kerîm

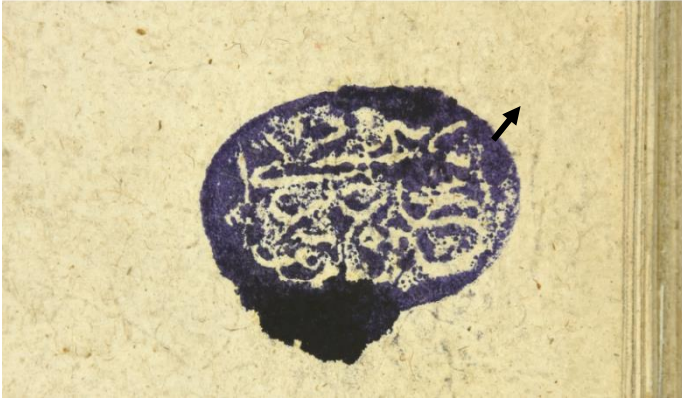
Selen ŞENEL
2018

ESER HAKKINDA

Kur'ân-ı Kerîm nüshası olan eserin sonunda ferağ kaydı için ayrılmış bir sayfa vardır; ancak herhangi bir kayıt düşülmemiştir. Eserin istinsah tarihi ve hattatı bilinmemektedir. 1b-2a sayfalarında karşılıklı Fatiha ve Bakara sûrelerinin yer aldığı tezhipli sayfalar bulunmaktadır. Nesih hat ile yazılmıştır.

MÜHÜR VE DİĞER KAYITLAR

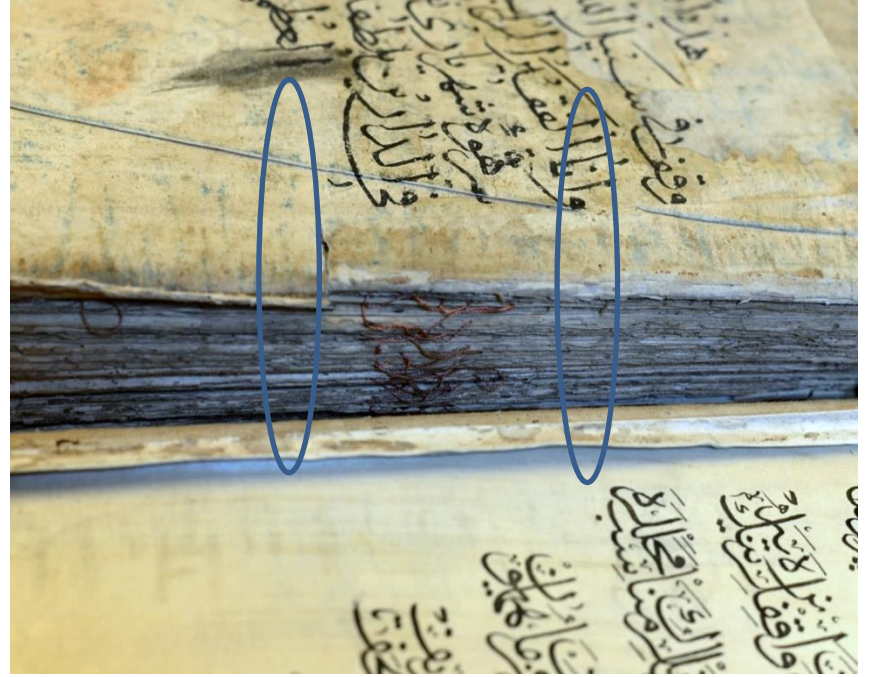
Sonradan eklendiği anlaşılan vikaye kâğıdında nüshanın, sarayın İstabl-ı Âmire'sinde (Saray Ahır) bulunup, müzeye tilavet ve ziyaret maksadıyla vakfedildiğine dair kayıt düşülmüştür: «İstabl-ı âmire dâiresinde zuhûr idüb şerefsâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı âlîsine tevfikân bâb-ı fetevâyâ gönderilen mesâhif-i şerîfeden vâkıflarının nereye vaz' ettikleri meçhul veya mahall-i vakıfları müderris bulunanların münâsib mahallere ve îcab edenlerin müzeye vaz' ve ihdâsı cümle-i emr ve fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfetpenâhîden bulunmasına binâen işbu mushaf-ı şerîf ziyâret ve tilâvet etdirilmek üzere müzehâneye itâ ve ithâf kılınmışdır, sene 1327, cumâde'l-ûlâ». Mezkur vakıf kaydının sol alt köşesinde “ketebehû elfakîr pîrîzâde Mehmed Sâhib ufiye anhümâ” yazmaktadır. 1a sayfasında ilkinin son kelimeleri silinmiş iki farklı vakıf kaydı daha mevcuttur. İlkinde “vakf-ı Müntehâ Hâtûn binti 'Abdullah li't-tilâve fî mescid-i el-merhûm ve'l-mağfûr Ahmed Paşa” ibareleri geçmekte olup mezkur kaydın hemen Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ne ait olduğu anlaşılan yarı silinmiş oval mühür basılıdır. Nüshanın Saraçhane Camii'ne vakfedildiğini ifade eden ikinci kayıt ise şu şekildedir: “hâzihî'l-kelâmu'l-kadîm vakf-ı fi sebîlillâh der câmi'-i Sarrâchâne ve ene'l-fakîr er-râcî şefâatu'l-istifâ ser-kahve-i şehriyârî Nakşî Mustafa nâle'l-lâhu te'âlâ fi'd-dâreyn bi-lütfihi'l-a'lâ bi-hürmeti'l-furkânî'l-uzmâ, sene 1172”

CİLT

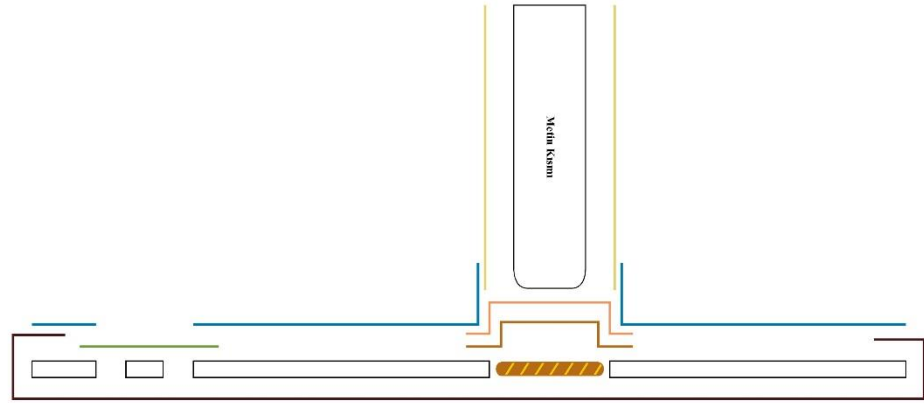
Eserin cildi 23 x 32,3 cm boyutlarındadır. Cildin ana malzemesi mukavva olup, dışı kahverengi deri ile kaplıdır. Derinin üzerine çizgiler halinde soğuk baskı uygulanmıştır. Kapak içleri ve mıkletin içi ebrulu kâğıt ile kaplıdır. Sertap kısmında ise mukavva üzerine yeşil cilt bezi kullanılmıştır. Cildin sırtı tek parça deridir.

DİKİŞ VE ŞİRAZE

Eserin şiraze örgüsü krem ve sarı renkte ip ile iki kolonda bir balık sırtı tekniğinde örülmüştür. Eserin dikiş özellikleri incelendiğinde mevcut dikişinin dışında 2 adet iğne deliği tespit edilmiştir. Bu sebepten dört aralıklı çapraz dikişin onarım sırasında yapıldığı; orijinalinde ise iki duraklı dikişi olduğu anlaşılmaktadır.

TEKNİK DETAY - SIRT

- Deri
- Murakka
- Şiraze
- Tekstil/1
- Tekstil/2
- Cilt Bezi
- Ebru
- Yan Kağıt

Metin ile cilt ayrıldığında sırt tekstilinin iki kat olduğu görülmüştür. İkinci kat ilk katın ortasına yapıştırılmış daha küçük bir parçadır. Tekstilin uzantısı kapak ile kapak içi kâğıdının arasına yerleştirilmiştir.

METİN

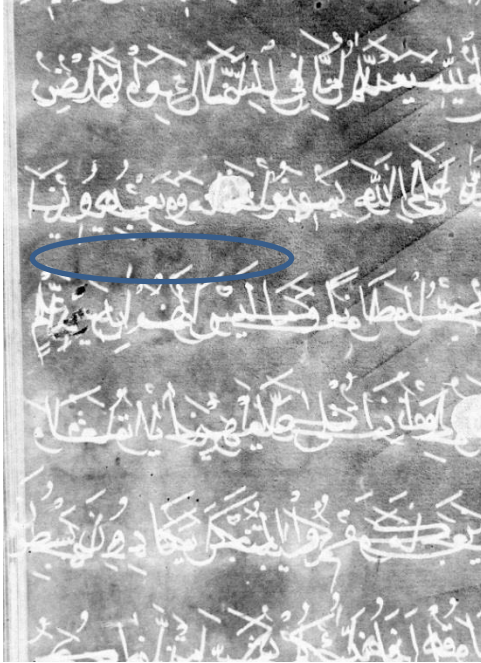
Metin kısmı 23,3 x 32,5 cm ölçülerindedir. Metin kısmında nohûdî renkte ahırlı el yapımı Doğu kâğıdı kullanılmıştır. Eserin içinde bir sayfanın el yapımı Avrupa kâğıdı olduğu tespit edilmiştir. Metin kısmı düzensiz 46 formadan ve 446 varaktan oluşmaktadır. 11 satır düzeninde is mürekkebi ve kırmızı mürekkep kullanılarak yazılmıştır. Yan kâğıt bulunmamaktadır.

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

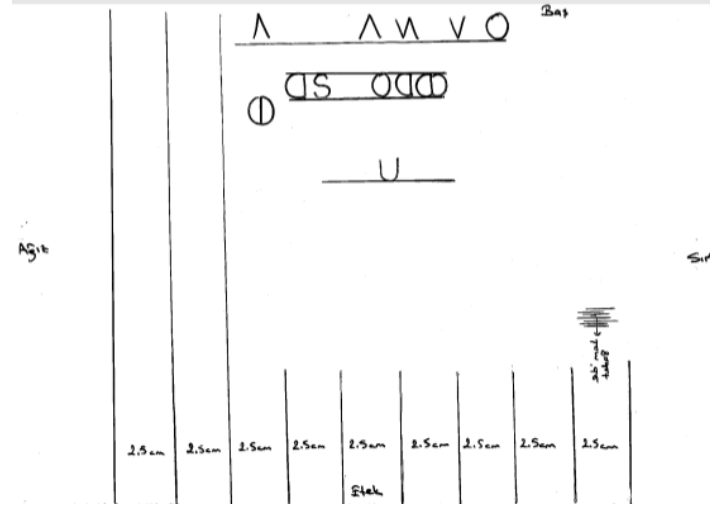

Eserin metninde 0,14 - 0,16 mm kalınlığında, heterojen yapıda, lif yönü sırta paralel, el yapımı Doğu kâğıdı kullanılmıştır. Sonradan eklendiği anlaşılan sayfanın kalınlığı 0,22 mm'dir. Doğu kâğıdı kullanılmış olan bu sayfanın, üzerine ahar sürülürken fırçanın bıraktığı izler yüzeyde görülmektedir.

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ

258. varak

258. varak süzgeç izi ve filigran çizimi

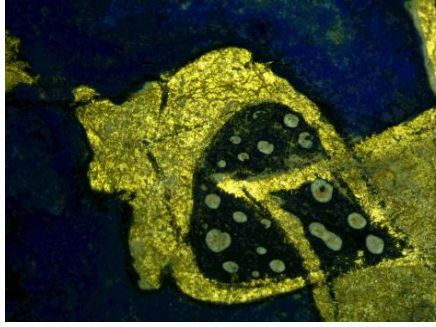
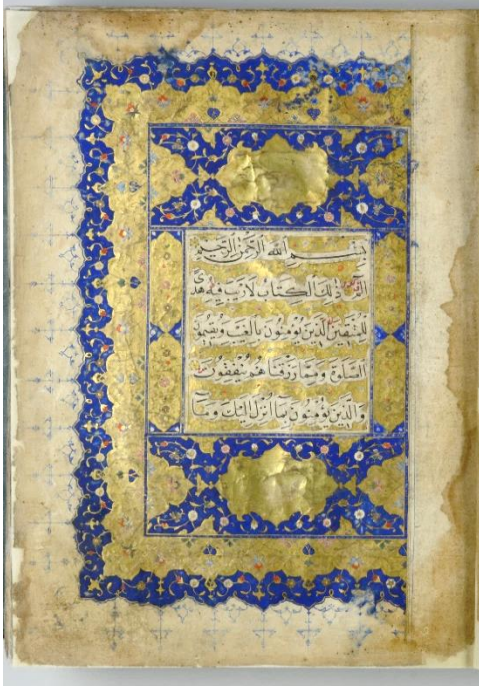
258. varak 0,13 mm kalınlığında, lif yönü sırta paralel, 9 adet geniş süzgeç aralığı bulunan filigranlı Avrupa kâğıdıdır. Her bir geniş süzgeç aralığı 2,5 cm olup, 1 cm'ye düşen sık süzgeç izi 8 dettir.

METİN - SÜSLEME

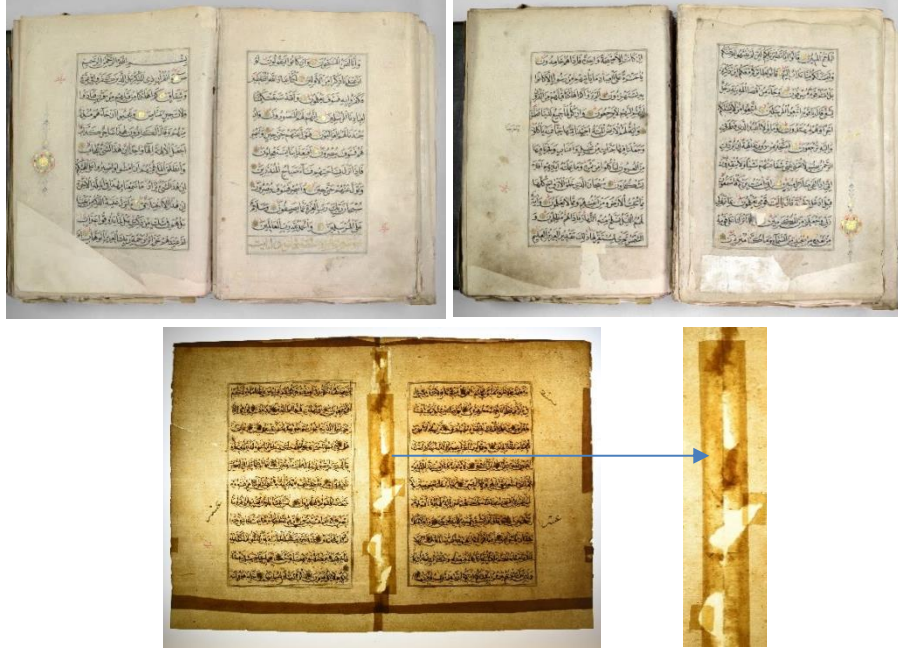
Yazının çevresinde altın cetveller bulunmaktadır. Eserde 8 farklı desende yapılmış aşr ve hizip gülü bulunmaktadır. Desenler incelendiğinde aşr güllerinden birinin altınla tarama tekniğiyle yapıldığı, diğerlerinin ise penç ve hatâyi formunda yapıldığı, tığlarla süslendiği görülmektedir. Kullanılan renkler hepsinde benzerlik göstermekte olup, mavi, pembe, yeşil tonları ve altın kullanılmıştır.

METİN - SÜSLEME

Serlevha sayfasında zemin altın ve laciverttir. Rûmîler zemini küçük paftalara ayırmaktadır. Sûre siyah mürekkep, sûre başlıkları ise beyaz mürekkeple yazılmıştır. Sayfada yer alan yazının satır aralarında altınla yapılmış beyne's-sütûr ve duraklar bulunmaktadır. Sûrenin yazılı olduğu alan altın ve mavi cetvelle çevrilmiştir. Sûrenin sağ ve sol kenarında ikişer adet altın zeminli paftanın bulunduğu tezhipli bordür bulunmaktadır. Serlevha tezhibini dallar üzerine yapılmış penç, gonca, hatâyî motifleri oluşturmaktadır. Motiflerde mavi, pembe, yeşil, turuncu tonları ve altın kullanılmıştır. Tezhipli alan lacivert tığlarla sonlandırılmıştır.

ESKİ ONARIMLAR - METİN

Eski onarımların ışıklı masa üzerindeki görüntüsü

Metnin sırtında, sayfaların köşe ve kenarlarında gerektiğinden fazla alan kaplayan eski onarımlar bulunmaktadır. Bu onarımların kâğıt kalınlığı 0,18 -0,21 mm arasında değişmektedir. Onarımların eserin kâğıt kalınlığından daha kalın kâğıt ve kâğıt bant kullanılarak yapıldığı, bazı onarımların ise eserin yüzeyinden ayrıldığı görülmektedir.

BOZULMALAR - CİLT

Cildin nem alması sonucu kapaklarda ve miklepte eğrilme şeklinde görülen fiziksel değişim, parça kayıpları, deri yüzeyinde aşınma, soyulma ve yırtılma gibi bozulmalar mevcuttur. Cilt ölçüsü metnin ölçüsünden daha küçük olduğu için zamanla meydana gelen gerilmeden dolayı sırt derisi yırtılarak ön kapaktan ayrılmıştır. Aynı zamanda sertap metnin ağız kısmını tam kapatmamaktadır. Sırt derisinde etek ve baş kısmında parça kayıpları görülmektedir.

BOZULMALAR - METİN

Tozlanma, parça kayıpları, yırtıklar, su lekesi, dikiş ve kolon yerlerinde yırtılma, formalarda dağılma, kıvrılma, lekeler ve mürekkep dağılması gibi bozulmalar tespit edilmiştir. Mıklep, metnin ön kenarını tam olarak kapatmadığından sayfaların ön kenarlarında yırtıklar ve katlanmalar görülmektedir.

ANALİZ TABLOSU

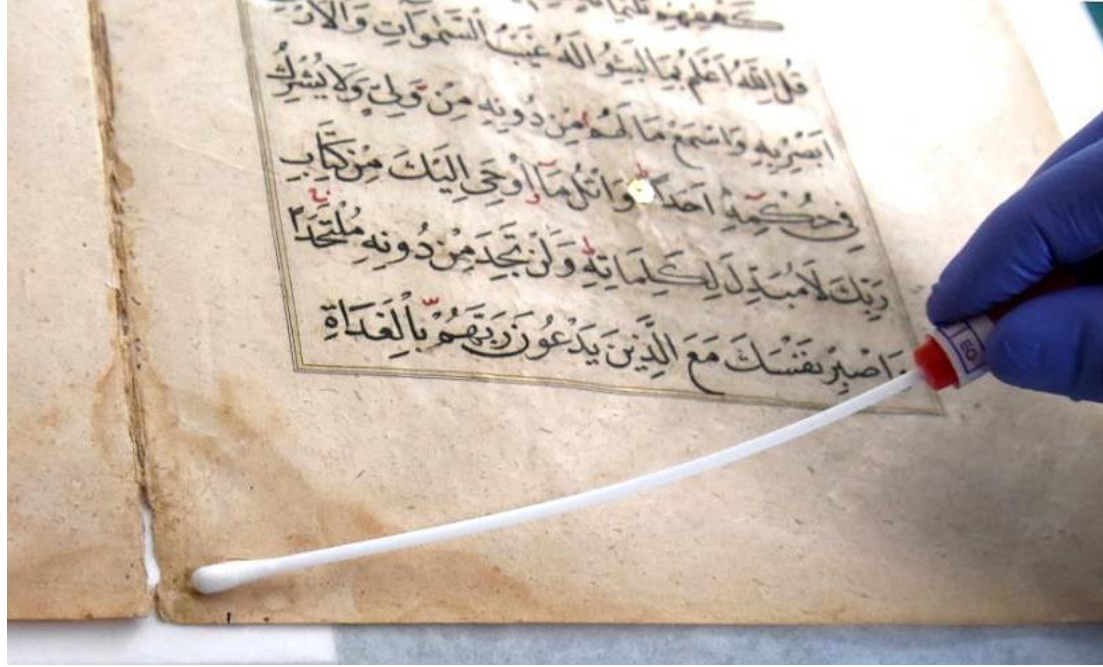
Analizler	Biyoloji	pH	Raman	XRF	Spot Test
Yapıldı	√	√	√	√	
Yapılmadı					

ANALİZLER - XRF & RAMAN

Sayfa No:Q	İncelenen kısım	Tespit edilen elementler (Yarı kantitatif)			XRF Sonuç	Raman Sonuç
		Majör elementler	Minör elementler	Düşük sinyalde		
2a	Siyah mürekkep	Ca, Fe	Cu, K, Cl	Pb, Au, S	Karbon	Karbon
2a	Altın renkli süsleme	Au		Cl, K, Ca, Fe, Ni	Altın	
2a	Turuncu süsleme	Pb	Ca	Au, Fe, Ca	Kurşun ve minium pigmenti	Kurşun kırmızısı
2a	Yeşil süsleme	Cu	Au	Cl, K, Ca, Fe	Bakır	Tanımlanamadı
2a	Koyu yeşil süsleme	Cu	Au, Pb	Fe, Ca	Bakır	Tanımlanamadı
2a	Lacivert süsleme	Ca	K, Fe	Si, S, Cl, Au, Pb	Lapis lazuli	Lapis lazuli
2a	Mavi süsleme	Pb		Ca, Fe, Au	İndigo ile kurşun beyazı	Kurşun beyazı
2a	Kırmızı mürekkep	Au	Cl, Ca	K, Cu, Fe, Pb	İnorganik pig. olmadığından alttaki altından sinyal alır.	Tanımlanamadı
2a	Pembe süsleme	Pb		Ca	Kırmızı kurşun ve kurşun beyazı	Kurşun kırmızısı ile kurşun beyazı
9a	Siyah mürekkep	Cl	Ca, Fe		Karbon	Karbon
9a	Açık yeşil süsleme	Cu	Pb	Ca, Au	Bakır	
9a-1	Kırmızı mürekkep	Ca	Cl	K, Fe, Pb	Kırmızı kurşun ve kurşun beyazı	
9a-2	Kırmızı süsleme	Pb	Ca	K, Fe, Cu, Au, Hg	Kırmızı kurşun ve kurşun beyazı	
9a	Pembe süsleme	Pb		Ca	Kırmızı kurşun ve kurşun beyazı	
221a	Siyah mürekkep	Fe	Cl	K, Ca, Cu, Pb	Demir içerikli mürekkep	
438a	Sarı süsleme	As		S, K, Ca, Fe, Cu	Orpiment veya realgar	
438a-1	Kırmızı süsleme	Cl	Ca, Cu	K, Fe, Pb	Tanımlanamadı	Vermilion
438a-2	Kırmızı süsleme-onarım	Ca	Cl	K, Fe, Cu, Au, Pb	Tanımlanamadı	Tanımlanamadı
438a-3	Kırmızı mürekkep	Cl, Ca	Fe	Pb, K	Tanımlanamadı	Tanımlanamadı

Eserin 2a, 9a, 221a ve 438a sayfalarının kâğıdı ile çeşitli renkteki mürekkepleri ve süslemelerinden ölçümler alınmıştır.

ANALİZLER - BİYOLOJİ

226b sayfasında mor leke üzerinden steril swabla alınan örnek, steril şartlarda petride 27°C'de 14 gün inkübasyona bırakılmıştır. İnkübasyon süresi sonrasında MEA besi ortamında gelişme görülmemiştir.

Değerlendirme: Besi ortamında gelişmenin olmaması eser üzerinde tahribat yapan mikroorganizmanın canlılığını kaybetmiş olabileceğini göstermektedir. Bunun yanında mikroorganizmanın kültüre alınamayan bir tür olabileceği de düşünülmelidir.

KONSERVASYON KARARLARI

Yazılı ve görsel belgelemesi tamamlanan eserin detaylı olarak durum değerlendirmesi yapılmış, aşağıdaki konservasyon işlemlerine karar verilmiştir.

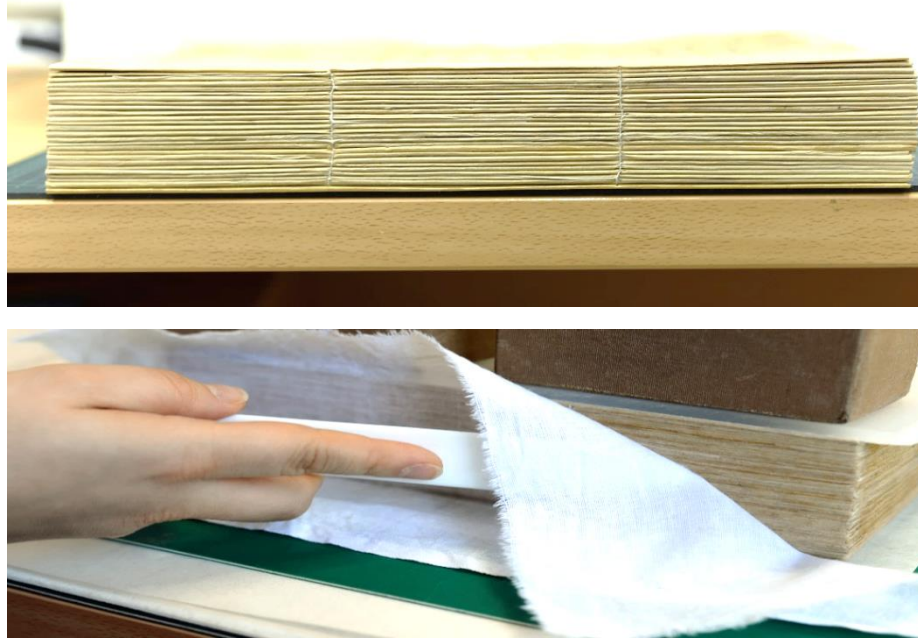
- Cilt ve metin kısmının birbirinden ayrılması,
- İşlevini kaybetmemiş ve nitelikli malzeme ile yapılmış eski onarımların olduğu gibi korunması, işlevini kaybetmiş ve eser yüzeyinden ayrılmaya başlamış eski onarımların ise eserden uzaklaştırılması,
- Ebrulu kâğıt kaplı kapak içlerinden esere renk geçmesini engellemek amacı ile yan kâğıt eklenmesi

KONSERVASYON - METİN

Eserin konservasyonuna başlamadan önce pH ölçümü yapılmıştır. Ortalama 6,20 çıkan pH değerinin yanı sıra su lekeli alandan yapılan ölçüm sonucu 5,85, eski onarımların ölçüm sonucu ise 5,30 çıkmıştır. Çıkan sonuca istinaden herhangi bir kimyasal işlem uygulanmamıştır. Esere uygun malzemeye yapılmış olan eski onarımlar olduğu gibi korunmuştur. Bazı eski onarımlar esere fazla yük bindirdiği için kâğıtta dalgalanmaların olduğu görülmüştür. Eserin yüzeyinden kalkmaya başlamış olan onarımlar %12'lik metil selüloz ile nemlendirilerek eserden uzaklaştırılmıştır. Metin kısmında zamanla daha büyük hasara sebep olabilecek böcek yenikleri yeniden nemlendirilebilir Japon kâğıdı (remoistenable tissue) ile çift taraflı sağlamlaştırılmıştır. Sayfa kenarlarındaki eksik kısımlar NAO K-37 19 g/ m² Japon kâğıdı ile %4'lük metil selüloz kullanılarak tamamlanmıştır. Eski onarımlar çıkarıldıktan sonra bağımsız halde kalan çift varaklar Japico 825517 35 g/m² Japon kâğıdı ile birleştirilmiştir.

KONSERVASYON - CİLT

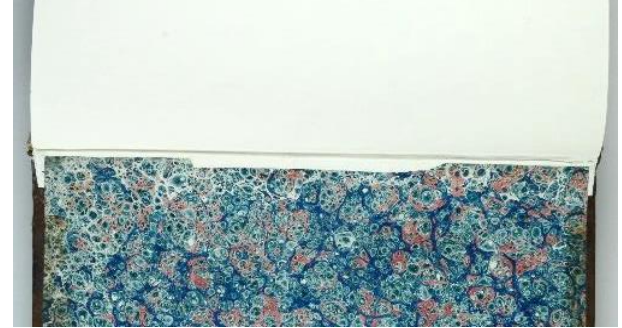
Eser, forma haline getirilip dijitalleştirildikten sonra keten ip kullanılarak 2 duraklı zincir dikiş tekniği ile sırt dikişi yapılmıştır. Eserin eski sırt tekstilinin üzerindeki yapıştırıcı kalıntıları yüzeyden temizlenmek istendiğinde sırt tekstili zarar görmüştür. Bu nedenle eski sırt tekstili kullanılmayıp, yıkanmış yeni tekstil metnin sırtına nişasta tutkalı ile yapıştırılmıştır.

KONSERVASYON - CİLT

Yeni kolon dikiş i deri yastık üzerine keten ip ile yapılmıştır. Var olan şirazeler yıkanarak yastıkların üzerine, eski kolon ipleri ise forma aralarına yapıştırılmıştır. Şirazedeki eksik kısımlar uygun renkte pamuk ip ile iki kolon bir alınarak tamamlanmıştır.

KONSERVASYON - CİLT

Cildin genelinde dalgalanma şeklinde görülen deformasyonun düzeltilmesi için cilt nemlendirilerek ağırlık altında bekletilmiştir. Deride bulunan eksik kısımlar deri boyası ile uygun renkte renklendirilmiş ve tıraşlanmış deri ile tamamlanmıştır. Metin kısmı 1:6 oranında hazırlanmış nişasta tutkalı ile cilde yapıştırılmıştır. Kapak içindeki ebrunun esere renk verme ihtimaline karşı Fabriano kâğıttan yan kâğıt eklenmiş ve uzantısı ebrulu kapak içi kâğıdının altına yapıştırılmıştır.

ÖNCESİ & SONRASI

Ön kapak

ÖNCESİ & SONRASI

Kapak içi

ÖNCESİ & SONRASI

Serlevha

ÖNCESİ & SONRASI

Yan kâğıt

ÖNCESİ & SONRASI

Ketebe sayfası

ÖNCESİ & SONRASI

Metin

ÖNCESİ & SONRASI

Baş

ÖNCESİ & SONRASI

Etek

ÖNCESİ & SONRASI

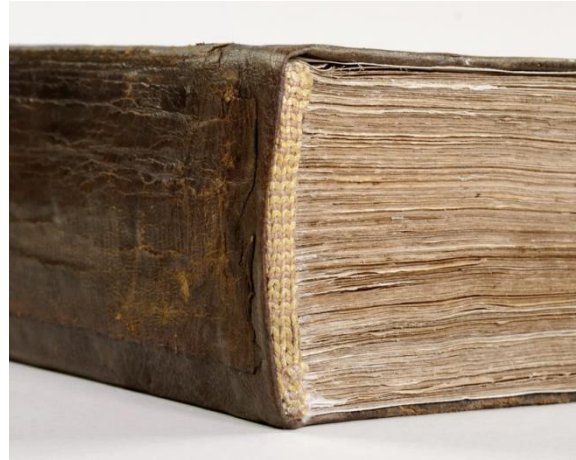

Ön kenar

ÖNCESİ & SONRASI

Etek şiraze

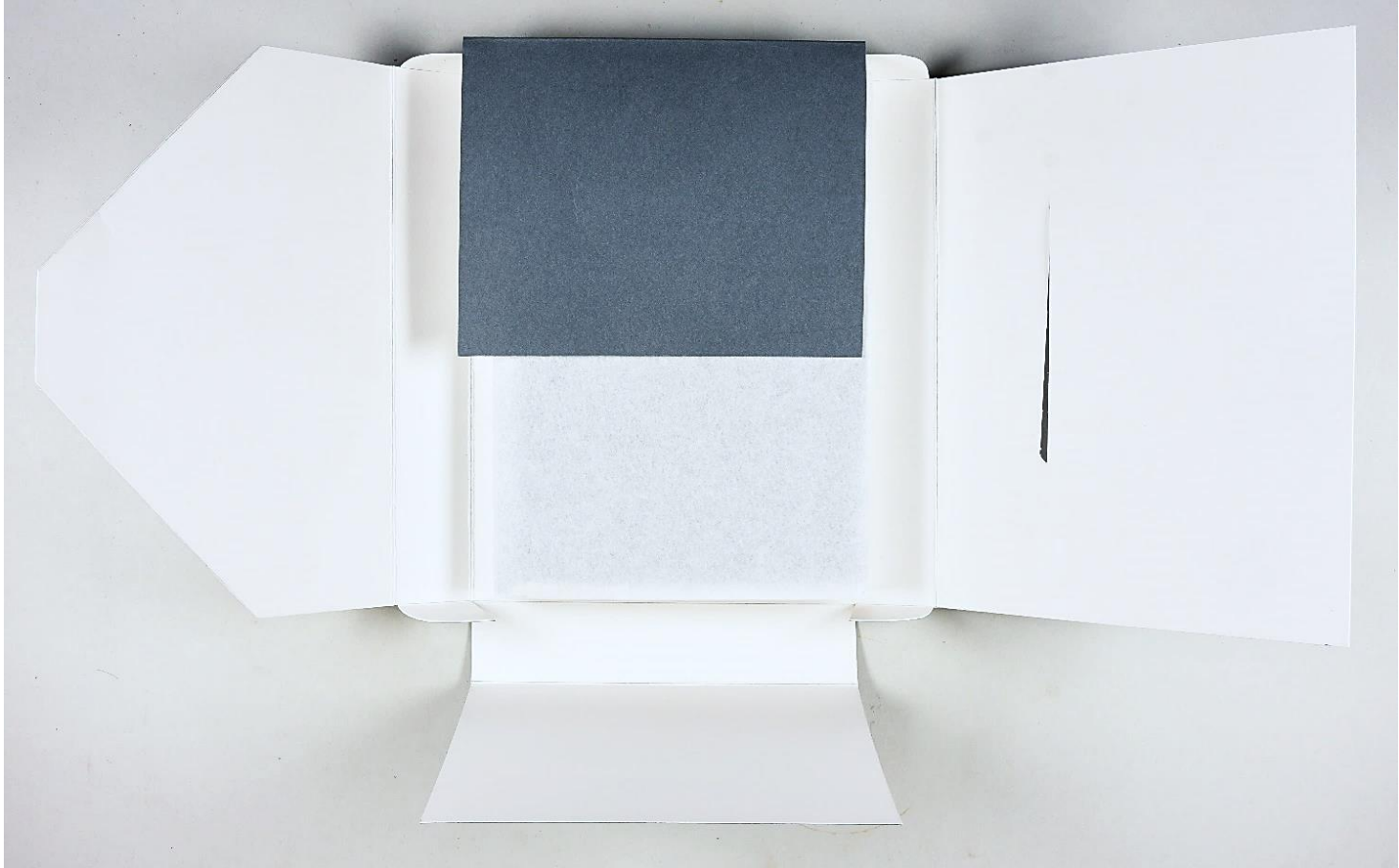
Baş şiraze

ÖNCESİ & SONRASI

Sirt

ÖNCESİ & SONRASI

Asitsiz müze kartonundan arşiv kutusu